

GEMLİK SANAYİ SİTESİ'NDE İŞYERLERİNDE ÇALIŞMA ORTAMI VE KOŞULLARININ DEĞERLENDİRİLMESİ

Dr. Alparslan TÜRKKAN

Doktora Öğr. Uludağ Üniversitesi Tıp Fakültesi Halk Sağlığı AD.

Dr. Seher NACARKÜÇÜK

Arş. Gör. Uludağ Üniversitesi Tıp Fakültesi Halk Sağlığı AD.

Dr. Kayıhan PALA

Yrd. Doç. Uludağ Üniversitesi Tıp Fakültesi Halk Sağlığı AD.

Dr. Nalan AKIŞ

Uzm. Uludağ Üniversitesi Tıp Fakültesi Halk Sağlığı AD.

Dr. Hamdi AYTEKİN

Prof. Uludağ Üniversitesi Tıp Fakültesi Halk Sağlığı AD.

Özet

Araştırma; 1-25 Aralık 2000 tarihleri arasında, Gemlik Sanayi Sitesi'nde bulunan işyerlerinde işçi sağlığı ve iş güvenliği açısından durum saptaması yapmak amacı ile gerçekleştirilmiştir. Gemlik Sanayi Sitesi'ndeki işyerleri küçük ölçekli işletme grubunda yer almaktadır (1-21 işçi) ve işyerlerinde çalışan ortalama işçi sayısı 2.9 ± 0.3 'tür. Fizik koşullar açısından genellikle yeterli olanaklara sahip olunmasına karşın, işçi sağlığı ve iş güvenliği açısından koruyucu önlemler yetersizdir. İşçi sağlığı ve iş güvenliği uygulamalarının yetersizliği, konuya önem verilmemesine ve mevzuattaki eksikliklere bağlanabilir.

Anahtar Sözcükler : Sanayi sitesi, çalışma ortamı, çalışma koşulları.

Summary

Evaluation Of Working Environment And Conditions Of Work Places In Gemlik Small And Middle Size Enterprices.

This study was conducted between 1-25 December 2000, in Gemlik small and middle size enterprices. The aim of the study was to evaluate occupational health and safety in the work places.

The work places in Gemlik small and middle size enterprices are in the small and middle categorie (1-21 workers). Average number of people in a work place was 2.9 ± 0.3 .

Physical conditions of the work places were generally good but preventive measures for work health and safety were insufficient. This is probably due to unawareness about the importance of these measures and insufficiency of legislation.

Key words : Small and middle size enterprices, work places, conditions of work places.

Giriş

Küçük sanayi siteleri; üretim ve ürün çeşitliliği sağlayan, teknolojik yeniliklere yatkın, büyük sanayi işletmelerini destekleyen ve tamamlayan, az sayıda çalışanı olan küçük işletmeleri çevreye en az düzeyde zarar verecek şekilde bir araya toplayan önemli yapılardır.

Küçük ve orta ölçekli işletmeler; işyeri sayısı, çalışan sayısı gibi kriterlere bakıldığında Türkiye ekonomisi ve çalışma hayatında önemli yer tutmakta ve ekonominin lokomotifini olarak tanımlanmaktadır (BYEGM 2001).

İşyerleri; çalışan işçi sayısı açısından 1-49 işçinin çalıştığı yerler küçük ölçekli, 50-199 işçinin çalıştığı yerler ise orta ölçekli işletmeler olarak tanımlanmıştır (KOSGEB, 2001). “Küçük ve Orta Ölçekli İşletmelerin Yatırımlarında Devlet Yardımları Hakkında Karar” da ise; 1-9 işçi çalışan işyerleri mikro ölçekli, 10-49 işçi çalışan işyerleri küçük ölçekli ve 50-250 işçi çalışan işyerleri ise orta ölçekli işletmeler olarak tanımlanmıştır (Resmi Gazete, 2001).

Türkiye’de 1999 yılında, toplam 836.447 işyerinden % 98.1 inde (820.579) 1-49 işçi bulunurken, kayıtlı 5.832.215 işçiden %57.6’sı (3.358.561) bu tür işyerlerinde çalışmaktadır (SSK Raporu, 2000).

Mikro ve küçük ölçekli işletmeler çalışma hayatının önemli bölümünü oluşturmalarına karşın; işçi sağlığı ve iş güvenliği hizmetlerine yönelik çalışmalar ve çalışma mevzuatı daha çok 50 ve üstünde işçi çalıştıran işyerleri ile ağır ve tehlikeli iş yapan işyerleri ve burada çalışanlara ağırlık vermektedir (Yıldız, 1994:533). İşverenin işçi sağlığı ve iş güvenliği ile ilgili organizasyon yükümlülüğünden söz edebilmek için o işyerinde en az elli işçinin çalışması gerekmektedir (TTB, 2000). Az sayıda işçi çalıştıran bu tür (50’den az) işyerlerinde “işçi sağlığı ve iş güvenliği kurulu” oluşturulması zorunlu olmadığından, ilgili önlemlere ve uygulamalara işçilerin katılımı da olamamaktadır.

Küçük işyerlerinin sanayi sitelerinde toplanmasının sağlayacağı kolaylıklara karşın mevzuatlarında işçi sağlığı ve iş güvenliği hizmetleri hakkında hükme rastlanmamaktadır (Yıldız, 1994: 533). “İşyeri Hekimlerinin Çalışma Şartları ile Görev ve Yetkileri Hakkında Yönetmelik” de küçük ve orta ölçekli işyerleri için; işyerleri “Ortak İşyeri Sağlık Birimi” oluşturabilir denmektedir. Bu hükümde zorunluluk olmaması ve bu konudaki mevzuat eksiklikleri nedeniyle küçük sanayi sitelerinde işçi sağlığı ve iş güvenliği konusunda çalışmalar beklenen düzeyde değildir.

Araştırma, Gemlik Sanayi Sitesi’nde bulunan mikro ve küçük ölçekli işletme sınıfındaki işyerlerinde işçi sağlığı ve iş güvenliği açısından durum saptaması yapmak amacıyla gerçekleştirilmiştir.

Gereç ve Yöntem

Araştırma gözlemsel tanımlayıcı tipte bir çalışmadır. 1-25 Aralık 2000 tarihleri arasında Gemlik Sanayi Sitesi’nde yapılmıştır.

Gemlik Sanayi Sitesi’ndeki işyerlerinin hepsine gidilerek, “Gemlik Sanayi Sitesi’ndeki İşyerlerinde Durum Saptama “ anketi gözlem ve yüz yüze görüşme yolu ile doldurulmuştur. Anket; işyerinin adı, adresi, kuruluş yılı, personel sayısı, iş kolu, üretimde kullanılan güç kaynağı, kimyasal zararlı madde, kaza kayıtları, hastalık kayıtları çalışanlara sorularak; akarsu, banyo, tuvalet, soyunma-giyinme, yemek-yemekhane, dinlenme-spor, sağlık ve güvenlik önlemleri (havalandırma, ısıtma,elektrik, yangın önlemleri), makine ve kişisel koruyucular (elbise, eldiven, gözlük, güvenlik ayakkabısı, işitme koruyucusu, maske), ilkyardım önlemleri, atıklar ve çevredekiler açısından zararlı olabilecekler ise gözlenerek doldurulmuştur. İşyerlerinin tertip ve düzeni açısından; iş akışı prensiplerini gözetmeyen, makine-el aletleri ve onarılan parçaları dağınık olan, depolama işlemlerini belli bir sistematığe göre düzenlemeyen işyerleri, düzensiz ve dağınık olarak değerlendirilmiştir. Ankette toplam 37 soru yer almıştır.

Gemlik Sanayi Sitesi’nde daha fazla sayıda işyeri olmasına karşın, üretimde bulunan 99 işyerine “işyeri durum saptama formu” doldurulmuştur. Boş olan ya da yalnız depo olarak kullanılan işyerleri ile çay ocakları araştırmada kapsam dışı tutulmuştur.

Araştırmanın verileri Epiinfo (Version 6.02) istatistik programı ile değerlendirilmiştir.

Bulgular

Gemlik Sanayi Sitesi 1994 yılı ortasında hizmete açılmıştır. Kanalizasyon, atık organizasyonu ve şebeke suyu sağlanması açısından eksikliği bulunmamaktadır. İşyerlerine yönelik sağlık güvenlik hizmeti sunan ortak işyeri sağlık birimi olmadığı gibi, hiçbir işyerinde işyeri hekimi de çalışmamaktadır.

Araştırmaya alınan işyerlerinin işkollarına ve bu iş kollarında çalışan işçi sayılarına göre dağılımı Tablo-1’de sunulmaktadır.

Tablo-1: Gemlik Sanayi Sitesi'ndeki işyerlerinin işkollarına ve bu işkollarında çalışan işçi sayılarına göre dağılımı

İş kolları	İşyerleri		İşçi	
	Sayı	%	Sayı	%
Oto tamirhanesi (fren, balata, rot balans, egzoz tamiri, servis, pompa tamiri, traktör tamiri)	30	30.2	67	23.6
Torna tesviye, makine imalatı	20	20.2	68	23.9
Oto boya, kaporta, kaynak işleri	13	13.1	28	9.9
Marangoz, PVC, alüminyum, ahşap doğrama ve mobilya	13	13.1	51	18.0
Elektrik işleri (bobinaj, radyatör)	9	9.1	23	8.1
Perakende satış yerleri	5	5.1	8	2.8
Mermerciler	3	4.0	13	4.6
Oto yıkama	3	3.1	8	2.8
Plastik eşya imalatı	3	3.1	18	6.3
Toplam	99	100.0	284	100.0

Araştırmaya alınan işyerlerinde çalışan ortalama işçi sayısı 2.9 ± 0.3 ' tür. Çalışan işçi sayılarına göre işyerlerinin dağılımı Tablo-2'de sunulmaktadır.

Tablo-2: Çalışan işçi sayılarına göre işyerlerinin dağılımı

İşçi Sayısı	İşyeri Sayısı	
	Sayı	%
1	26	26.3
2	30	30.3
3	23	23.2
4	6	6.1
5	5	5.1
6	3	3.0
7	2	2.0
8	1	1.0
9	1	1.0
10	1	1.0
>10	1	1.0
Toplam	99	100

Gemlik Sanayi Sitesi'ndeki işyerlerinin %98.0'ı (97 işyeri) mikro ölçekli (1-9 işçi), %2.0'si ise (2 işyeri) küçük ölçekli (10-49 işçi) işletme sınıfındadır.

Tablo-3: İşyerlerinde kişisel koruyucu kullanma durumu

Kişisel koruyucu	Sayı		%		Sayı		%	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı*	%
Elbise	48	52.2	33	35.9	11	11.9	92	100.0
Eldiven	30	55.5	15	27.8	9	16.7	54	100.0
Gözlük	29	54.7	11	20.8	13	24.5	53	100.0
Maske	21	51.2	12	29.2	8	19.6	41	100.0
Güvenlik ayakkabısı	9	47.3	3	15.9	7	36.8	19	100.0
İşitme koruyucusu	1	6.7	1	6.7	13	86.6	15	100.0

*Kişisel koruyuculardan kullanılmamasının gereksiz olduğu gözlenen; elbise için 7 işyeri, eldiven için 45 işyeri, gözlük için 46 işyeri, maske için 58 işyeri, güvenlik ayakkabısı için 80 işyeri, işitme koruyucusu için 84 işyeri toplama katılmıştır.

Gemlik Sanayi Sitesi'ndeki işyerlerinde üretimde yalnız insan gücü kullanan 17 işyeri (%17.2), insan gücü ve bireysel makine kullanan 82 işyeri (%82.8) bulunmaktadır.

İşyerlerinin genel olarak yerleşimi, tertip ve düzeni gözlemlendiğinde; 68 işyeri (%68.7) düzenli, 31 işyeri (%31.3) ise düzensiz ve dağınık olarak değerlendirilmiştir.

Genel fizik koşulları incelendiğinde; 83 işyerinde (%83.8) herhangi bir koku hissedilmezken, 16 işyerinde (%16.2) araştırmanın yapıldığı sırada rahatsız edici koku hissedilmiştir. İşyeri çalışanları tarafından, rahatsız edici kokunun sürekli olduğu ve işin özelliğinden kaynaklandığı bildirilmiştir.

İşyerlerinde kişisel koruyucu kullanma durumu Tablo-3'de sunulmaktadır.

İşyerlerinin birinde (%1.0) yemekhanenin bulunduğu ve düzenli olarak yemek yapıldığı tespit edilmiştir. Yemekhanesi bulunan bu işyerinde 9 işçi çalışmaktadır. Genel olarak Gemlik Sanayi Sitesi'nde, site içinde yer alan Çıraklık Okulu bahçesindeki basketbol sahası dışında spor yapma ola-

Tablo-4: Araştırmaya alınan işyerlerinin sağlık altyapısının durumu

İşyeri özellikleri	Yeterli		Yetersiz		Yok		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Akarsu	94	95.0	4	4.0	1	1.0	99	100.0
Tüvalet	83	83.7	14	14.1	2	2.2	99	100.0
Soyunma odası	50	50.5	33	33.3	16	16.2	99	100.0
Banyo	47	47.5	41	41.4	11	11.1	99	100.0

Tablo-5: Araştırmaya alınan işyerlerinde sağlık ve güvenlik önlemleri

Kişisel koruyucu	Yeterli		Yetersiz		Yok		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Havalandırma	80	80.9	19	19.1	-	-	99	100.0
Yangın önlemleri	45	45.5	20	20.2	34	34.3	99	100.0
Isıtma	7	7.1	91	91.9	1	1.0	99	100.0

nağı bulunmamaktadır. İşyerlerinin hiçbirinde de dinlenme ve spor için ayrılmış bir yer bulunmamaktadır.

İşyerlerinin bazı sağlık koşullarının özellikleri Tablo-4'de sunulmuştur.

İşyerlerindeki sağlık güvenlik önlemleri değerlendirildiğinde, tüm işyerinde elektrik tesisatı ile ilgili önlemlerin yeterli olduğu tespit edilmiştir. Sağlık güvenlik önlemleri ile ilgili diğer özellikler Tablo-5'de sunulmuştur.

İşyerlerinde bulunan zararlı kimyasal maddelerin dağılımı incelendiğinde: 43 işyerinde (%43.4) zararlı kimyasal madde bulunmamaktadır. Kimyasal zararlı madde bulunan 56 işyerinde (%56.6) kimyasal maddelerin dağılımı şöyledir: 34 işyerinde (%34.3) tiner ve benzin gibi çözücüler, 30 işyerinde (%30.3) çeşitli gazlar, 9 işyerinde mazot (%9.1), 19 işyerinde çeşitli boya (%19.2), 4 işyerinde karpit (%4.0), 2 işyerinde vernik (%2.0), 1 işyerinde ısıcam macunu (%1.0).

Katı atıkların 98 işyerinde (%99.0) sağlığa uygun şekilde konteynerde toplandığı, 1 işyerinde ise (%1.0) sağlığa uygun olmadan çevreye atıldığı saptanmıştır.

Sıvı atıkların 95 işyerinde (%96.0) sağlığa uygun şekilde kanalizasyona verildiği, 4 işyerinde ise (%4.0) sağlığa uygun olmadan açık alana döküldüğü saptanmıştır.

İlk yardım önlemleri açısından, işyerlerindeki ilk yardım çanta ve dolapları incelenmiştir. İşyerlerinde ilkyardım çantası ve ecza dolaplarının durumu Tablo-6'da sunulmuştur.

Gemlik Sanayi Sitesi'nde araştırma kapsamındaki 99 işyerinin hiçbirinde kaza ve hastalık kayıtlarının tutulmadığı bildirilmiştir.

10 işyerinde (%10.1) iş güvenliği uyarıcı tabelaları asılıdır. Diğer işyerlerinde iş sağlığı ve iş güvenliğine yönelik uyarıcı tabela bulunmamaktadır.

Tartışma

Gemlik Sanayi Sitesi'ndeki işyerlerinde; işkolu sıralamasında, 30 işyeri ile (%30.2) oto tamirhaneleri birinci sırada yer almakta ve 82 işyerinde (%82.8) üretimde kullanılan güç kaynağı olarak insan gücü ve bireysel makine kullanılmaktadır.

Gemlik Sanayi Sitesi'ndeki 99 işyerinin 90'ında (%90.9) 1-5 işçi çalışmakta ve 50'den fazla çalışanı olan işyeri bulunmamaktadır. Buna göre Gemlik Sanayi Sitesi'ndeki işyerlerinin tümü mikro ve küçük ölçekli işletmelerden oluşmaktadır. Hacettepe Üniversitesi ve Ankara Üniversitesi Halk Sağlığı AD. tarafından 1992 yılında küçük sanayiinin yoğun olarak bulunduğu İç Anadolu, Marmara ve Ege bölgelerinde 5 farklı ilde, 9 küçük sanayi sitesi, 93 işyeri ziyaret edilerek Yıldız ve arkadaşları tarafından yapılmış olan, Küçük ve Orta Ölçekli İşyer-

Tablo-6: İşyerlerinde ilkyardım çantası ve ecza dolaplarının durumu

Kişisel koruyucu	Sayı	%
İlkyardım çantası/ecza dolabı yok	53	53.5
İlkyardım çantası/ecza dolabı ve yeterli	11	11.1
İlkyardım çantası/ecza dolabı var yetersiz	35	35.4
Toplam	99	100.0

lerinde İşçi Sağlığı-İş Güvenliği Sorunları isimli araştırmada 1-5 işçi çalışan işyerleri oranı %64.3 (60 işyeri) olarak bulunmuştur. İki araştırmada 1-5 işçi çalışan işyeri sayısında fark bulunmaktadır. Bu farkın Yıldız ve arkadaşlarının araştırmalarını daha büyük merkezlerde, işyerlerinde daha fazla işçi çalışan sanayi sitelerinde yapmış olmasından kaynaklandığı düşünülebilir.

Gemlik Sanayi Sitesi'nde araştırmaya alınan işyerlerinin 56'sında (%56.5) zararlı kimyasal madde bulunmaktadır. En sık olarak 34 işyerinde (%34.3) tiner, benzin gibi çözücüler kullanılmaktadır. Yıldız ve arkadaşlarının araştırmasında işyerlerinin 27'sinde (%29.0) kimyasal zararlı maddelerin kullanıldığı bildirilmiştir. Kimyasal zararlı maddeler açısından bu farklılık, Gemlik Sanayi Sitesi'nde iş kolları çeşitliliği, oto tamirhanelerinin sayıca fazla olması ve bu işyerlerinde benzin ve tinerin motor-parça temizliğinde sıkça kullanılmasına bağlanabilir.

Araştırmaya katılan 94 işyerinde (%95.0) akarsu, 83 işyerinde (%83.7) tuvalet, 80 işyerinde (%80.9) havalandırma yeterli bulunmuştur. Yıldız ve arkadaşlarının araştırmasında ise, akarsu %63.44, tuvalet %45.16, havalandırma %30.10 oranlarında sağlığa uygun bulunmuştur. Bizim araştırmamızda; 2 işyerinde tuvalet olmadığı (%2.0), 1 işyerinde (%1.0) ise akarsuyun olmadığı saptanmıştır. Yıldız ve arkadaşlarının araştırma sonuçlarına göre ise, 15 işyerinde tuvalet olmadığı (%16.13), 4 işyerinde (%4.30) ise akarsuyun olmadığı saptanmıştır. Bu verilerdeki fark, Gemlik Sanayi Sitesi'nin daha yeni yapılanmış olmasına bağlanabilir. Gemlik Sanayi Sitesi yeni olmasına ve halen ek yapı çalışmaları devam etmesine karşın yapısal olarak eksikliklerin olması düşündürücüdür.

İşyerlerinin 16'sında (%16.2) işçilerin giyinme/soyunmaları için bir yer olmadığı saptanmıştır. Küçük ve Orta Ölçekli İşyerlerinde İşçi Sağlığı-İş Güvenliği Sorunları araştırmasında ise bu oran %36.56 (34 işyeri) olarak saptanmıştır. Bu karşılaştırmada projelendirmenin etkili olabileceği düşünülmüştür. Gemlik Sanayi Sitesi'nin projesinde asma kat yapılmış ve doğal olarak işçilerin giyinme

ve soyunma ihtiyaçlarını giderebilecekleri bir ortam yaratılmıştır. 16 işyerinde böyle bir bölüm olmaması, işyerinde yapılan proje değişikliklerinden kaynaklanmaktadır.

Gemlik Sanayi Sitesi'nde tüm işyerlerinde elektrik donanımı yeterli bulunmuştur. Yine Yıldız ve arkadaşlarının araştırmasında ise 59 işyerinin (%63.45) elektrik donanımı sağlığa uygun bulunmamıştır. Bu fark, incelenen sitelerin yapım tarihlerinin farklı olmasına bağlanabileceği gibi, incelemede gözetilen kriterlere göre de değişebilecektir.

Kişisel koruyucular açısından; işitme koruyucusu kullanılması gereken 15 işyerinden 13'ünde (%86.6), güvenlik ayakkabısı kullanılması gereken 19 işyerinden 7'sinde (%36.8), gözlük kullanılması gereken 53 işyerinden 13'ünde (%24.5) ve maske kullanılması gereken 41 işyerinden 8'inde (%19.6) kişisel koruyucuların bulunmadığı saptanmıştır. Küçük ve Orta Ölçekli İşyerlerinde İşçi Sağlığı-İş Güvenliği Sorunları araştırmasında işyerlerinin %60.21'inde işitme koruyucusu, %55.91'inde maske, %52.70'inde gözlük ve %32.25'inde iş elbisesi olmadığı bildirilmiştir. En sık kullanılan ve yeterli bulunan kişisel koruyucular; %55.5 eldiven (30 işyeri), %54.7 gözlük (29 işyeri), %52.2 (48 işyeri) iş elbisesi ve %51.2 oranında da (21 işyeri) maskedir. Yıldız ve arkadaşlarının araştırmasında ise en sık kullanılan kişisel koruyucular olarak; %12.90 iş elbisesi ve %1.07 oranında işitme koruyucuları bildirilmiştir. Her iki araştırmada da kullanılmasına en fazla ihtiyaç duyulan ve kullanılmayan kişisel koruyucu işitme koruyucularıdır. Diğer ihtiyaç duyulan kişisel koruyucular; iş ayakkabısı, maske, gözlük ve iş elbisesidir. Her iki araştırmada da kullanılan ve yeterli olan ortak kişisel koruyucu iş elbisesidir. Oranlarda bulunan farklılıklar işyerlerinin çeşitliliğinden kaynaklanabileceği gibi araştırmanın yapıldığı tarih ve yerlerin özelliklerinden de kaynaklanabilir.

Katı atıkların 98 işyerinde (%99.0), sıvı atıkların 95 işyerinde (%96.0) saklama ve tahliye koşullarının sağlığa uygun şekilde yapıldığı tespit edilmiştir. 4 işyeri (%4.0) işyeri temizliğinde kullandığı su, parça temizliğinde kullandığı benzin-mazot

ve diğer kimyasal sıvı atıklarını işyeri önüne dökmektedir. Petrol-iş tarafından, üyesi olan 26'sında 50'den az işçi, 81'inde 50'den fazla işçi çalışan toplam 107 işyerinde yapılan ve 1998 yılında yayınlanan "İşyerleri Çalışma Ortam ve Koşulları" isimli araştırmada, 2 işyerinin (%4.4) sıvı atıklarını çevreye bırakılarak çevre kirliliğine neden olduğu bildirilmiştir. Çevre kirliliğine neden olabilecek atık sorunu yaşanması, işyerlerinde denetim eksikliğine bağlanabilir.

Yangın önlemleri 54 işyerinde (%54.5) alınmamıştır. İlk yardım önlemleri yeterli değildir. İşyerlerinin hiçbirinde kaza ve hastalık kayıtları tutulmamaktadır. Bu eksiklik ve yetersizlikler, Gemlik Sanayi Sitesi'ndeki işyerlerinde 50'den fazla işçi çalışan işyeri ve dolayısıyla işyeri hekimi bulunmaması, ortak işyeri sağlık birimi oluşturulmamış olması nedenleriyle iş sağlığı ve iş güvenliği hizmetlerinin sunulmamasına bağlanabilir.

Araştırmamızda 10 işyerinde (%10.1) iş güvenliği uyarıcı tabelalarının asılı olduğu gözlenmiştir. Petrol-iş tarafından yapılan araştırmada ise 95 işyerinde (%88.8) iş güvenliği uyarıcı levhaları olduğu bildirilmiştir. İş güvenliği tabelalarının bulunma oranları açısından farklılık dikkat çekicidir. Bu farkın, Petrol-iş tarafından yaptırılan araştırmadaki işyerlerinin büyük çoğunluğunun 50'den fazla işçi çalışan işletmeler olması ve işyeri hekimlerinin bulunmasından kaynaklanabileceği düşünülmüştür.

Araştırmadan elde edilen bulguların, benzer araştırma bulguları ile karşılaştırılması olanağı çok sınırlı kalmıştır. Küçük sanayi sitelerinde işyeri hekimlerinin görevleri arasında da yer alan durum saptama ve risk analizi konularında araştırmaların yapılmasının yararlı olacağı görüşü olgunlaşmıştır.

Çalışanların ve işyerlerinin büyük bir bölümünü oluşturan mikro ve küçük işletmelerin bir araya toplandığı küçük sanayi sitelerinde, işçi sağlığı ve iş güvenliği uygulamaları için uygun zemin oluşmaktadır. Mikro ve küçük işletmeler ile küçük sanayi sitelerinde uygulanacak işçi sağlığı ve iş güvenliği hizmetlerine yönelik mevzuata ve çalışmalara konu ile ilgili kurum ve kuruluşlar tarafından

ağırlık verilmeli ve yeni düzenlemeler yapılmalıdır. Küçük sanayi sitelerinde Ortak İşyeri Sağlık Birimleri yaşama geçirilmeli, işçi sağlığı ve iş güvenliğine yönelik yasal düzenlemeler 50'den az işçi çalışan işletmeleri de kapsayacak şekilde geliştirilmelidir.

Kaynaklar

1. <http://www.byegm.gov.tr>. Önal R. (Devlet Bakanı) Basın Açıklaması, 22.05.2000, Ankara.
2. <http://www.kosgeb.gov.tr>
3. SSK 1999 Raporu.
4. Yıldız AN, Önal B. Küçük ve Orta Ölçekli İşyerlerinde İşçi Sağlığı -İş Güvenliği Sorunları. IV. Ulusal Halk Sağlığı Kongre Kitabı.
5. Resmi Gazete, 18.01.2001, 24291.
6. Türk Tabipleri Birliği. İşyeri Hekimliği Ders Notları. Yayın No: 002/2000.
7. Petrol-iş. İşyerleri Çalışma Ortam ve Koşulları. Yayın no:48, 1998.●